

WPISUJE UCZEŃ

KOD UCZNI

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

OGÓLNOPOLSKI PRÓBNY EGZAMIN GIMNAZJALNY Z OPERONEM CZEŚĆ HUMANISTYCZNA

JĘZYK POLSKI

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 10 stron (zadania 1.–22.). Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Wpisz swój kod oraz PESEL w wyznaczonych miejscach: na tej stronie, w karcie rozwiązań i w karcie odpowiedzi.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. Rozwiązania zadań, w których musisz sam sformułować odpowiedzi, zapisz czytelnie i starannie w karcie rozwiązań zadań otwartych. Pomyłki przekreślaj.
6. W arkuszu znajdują się różne typy zadań. Rozwiązania zadań 1.–6. oraz 8.–21. zaznacz na karcie odpowiedzi w następujący sposób:
  - wybierz jedną z podanych odpowiedzi i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą, np. gdy wybierzesz odpowiedź A:

☒	B	C	D
-------------------------------------	---	---	---

- wybierz właściwą odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiednimi literami, np. gdy wybierasz odpowiedź FP:

PP	PF	☒	FF
----	----	-------------------------------------	----

- do informacji oznaczonych właściwą literą dobierz informacje oznaczone liczbą lub literą i zamaluj odpowiednią kratkę, np. gdy wybierasz literę B i liczbę 1:

A1	A2	☒	B2
----	----	-------------------------------------	----

7. Staraj się nie popełnić błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:

☒	B	C	☒
-------------------------------------	---	---	-------------------------------------

8. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

**MARZEC
2019**

**Czas pracy:
90 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 32**

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–7.

Leszek Kołakowski ***O nudzie***

Spróbujmy nie-nudno o nudzie napisać. Nie-nudno, a więc, między innymi, krótko. Sama sprawa nudy nie jest nudna ani błaha, jako że chodzi w niej o doświadczenie powszechnie znane, takie mianowicie, które jest na ogół postrzegane negatywnie. [...]

Podobnie jak jakości estetyczne, nuda jest takim zjawiskiem, które zachodzi, jeśli jest doświadczone, ale zarazem może być przypisane przedmiotowi postrzeganemu, a nie tylko temu, kto postrzega („nudzi mnie ta powieść”, „ta powieść jest nudna”). [...]

Kiedy zatrzymujemy się na potocznym użyciu słowa, zauważamy natychmiast, po pierwsze, że przypisujemy nudę temu tylko, czego postrzeżenie rozciąga się w czasie: bywa nudne przedstawienie teatralne, nudny utwór muzyczny, nudna rozprawa historyczna, nudna praca, na ogół jednak nie mówimy o nudnym dziele malarskim, które z reguły ogarniamy jednym spojrzeniem. [...] Z punktu widzenia przedmiotu nuda jest bądź powtarzaniem tego samego, bądź chaosem, brakiem artykulacji i sensu (ale powieść lub dramat przedstawiające świat w chaosie wcale nie muszą być nudne [...]). [...]

Można by twierdzić, że nic samo w sobie nie jest nudne, jako że ludzie różnią się pod tym względem w odbiorze rozmaitych kawałków świata, a ich poczucie nudy zależy od przypadku, zwłaszcza zaś od minionych doświadczeń. Całkiem interesujący film staje się nudny, gdy go po raz wtóry obejrzymy, natychmiast po pierwszym obejrzeniu, ponieważ co tam się stanie, dla nas już się stało. Nawet bardzo słabo edukowany muzycznie człowiek nie uzna za nudny koncertu skrzypcowego Paganiniego, koncertu skrzypcowego Czajkowskiego, koncertu fortepianowego Chopina, ale nudzić go mogą niektóre symfonie Brahmsa, za co znawca, opinii takiej ani poczucia nie podzielać, na pewno nieuctwo jego zgani. [...] Zajęcie nudne dla tego, który je długo i rutynowo uprawia, nie musi być takie dla debiutanta. Stwórzmy sobie sztuczną nudę i czytamy przez godzinę książkę w niezrozumiałym języku: może to być przecież powieść Agaty Christie. [...]

Szczęśliwcy, którzy na przykład znaczną część życia spędzają w książkach, na ogół się nie nudzą, tj. nie mają poczucia, że brak im bodźców zaciekawiających; zawsze sobie mogą takie znaleźć. Mogłoby się zdawać, że współcześni ludzie nudzić się nie powinni, gdyż wszyscy prawie mają zawsze dostęp do telewizji, radia, muzyki i innych rozrywek, gdzie przecież coś ekscytującego można znaleźć. Tymczasem można przeczytać, na przykład, że chuligańskie bandy w miastach różnych krajów, bezcelowo rozrabiające, niszczące co popadnie i tłukące kogo popadnie tak się właśnie tłumaczą: bo nudno. [...]

Podobnie jak w przypadku nudy, „ciekawyy” może być przedmiot i „ciekawyy” jest umysł, który się na ów przedmiot kieruje; jednego bez drugiego nie ma. Ponieważ „być zaciekawionym” i „być interesującym” jest przeciwieństwem i dopełnieniem odpowiednio „bycia znudzonym” i „bycia nudnym”, wolno powiedzieć, że zjawisko nudy jest ceną, jaką płacimy za to, że umiemy być ciekawi; nic nie byłoby ciekawe, gdyby nic nie było nudne. Innymi słowy: nuda jest nieodzowną częścią naszego człowieczeństwa; albo: fakt, że jesteśmy zdolni do uczucia nudy, ludźmi nas czyni.

Leszek Kołakowski, *O nudzie* [w:] tenże, *Mini-wykłady o maxi-sprawach*, Znak, Kraków 2005, s. 94–101.

Zadanie 7. (0–2)

Czy zgadzasz się z opinią Leszka Kołakowskiego, że miłośnicy książek na ogół się nie nudzą? W uzasadnieniu sformułuj dwa argumenty odnoszące się zarówno do tekstu, jak i do swoich obserwacji. Nie cytuj sformułowań z arkusza.

ZAPISZ ROZWIĄZANIE W KARCIE ROZWIĄZAŃ ZADAŃ OTWARTYCH!

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 8.–11.

Ryszard Kapuściński

Podróże z Herodotem

[K]olega Li [...] przyszedł powiedzieć mi, że jutro jedziemy na Wielki Mur. Wielki Mur! Ludzie, żeby go zobaczyć, przyjeżdżają z drugiego krańca ziemi. Jest on przecież jednym z cudów świata. Jest tworem unikalnym, niemal mitycznym i w jakimś sensie niepojętym. [...]

Wielki Mur był [...] symbolem, znakiem Chin, herbem i tarczą tego kraju, który przez tysiąclecia był państwem murów. Bo Wielki Mur wyznaczał północne granice cesarstwa. [...]

Bo Wielki Mur – a jest to mur-gigant, mur-twierdza, ciągnący się tysiące kilometrów przez bezludne góry i pustkowia, mur-przedmiot dumy [...] jest zarazem dowodem jakiejś ludzkiej słabości [...], jakiegoś strasznego błędu historii, jakiejś niemożności porozumienia się ludzi w tej części planety, niemożności zwołania okrągłego stołu, aby wspólnie naradzić się, jakby pożytecznie zużyć nagromadzone tam zasoby ludzkiej energii i rozumu.

Okazało się to mrzonką, bo pierwszy odruch wobec ewentualnych problemów był inny – zbudować mur. Zamknąć się, odgradzić. [...]

Ale mur nie tylko służy obronie. Bo broniąc przed tym, co grozi z zewnątrz, pozwala również kontrolować to, co dzieje się wewnątrz. Bo w murze są jednak przejścia, są bramy i furtki. Otóż strzegąc tych miejsc, kontrolujemy, kto wchodzi i wychodzi, pytamy, sprawdzamy, czy są ważne pozwolenia, notujemy nazwiska, przyglądamy się twarzom, obserwujemy, zapamiętujemy. Tak więc mur to jednocześnie tarcza i pułapka, osłona i klatka. [...]

W miarę jak mijały dni, zacząłem coraz bardziej traktować Wielki Mur jako Wielką Metaforę. Otaczali mnie bowiem ludzie, z którymi nie mogłem się porozumieć, otaczał mnie świat, którego nie byłem w stanie przeniknąć. [...]

Przede wszystkim nie znałem języka. Fakt, że od razu, na własną rękę, zacząłem się go uczyć sam. Próbowałem przedzierać się przez gęstsze hieroglifów i ideogramów¹, aż zabrnąłem w zaułek bez wyjścia: była nim wieloznaczność znaku. [...]

Ciągle odczuwałem obecność Wielkiego Muru, ale nie był to ten, który kilka dni temu widziałem o północy w górach, ale Mur o wiele dla mnie groźniejszy i nie-do-pokonania – Wielki Mur Języka. Ten mur otaczał mnie zewsząd, pojawiał się za każdym odezwaniem się jakiegoś Chińczyka, tworzyły go niezrozumiałe dla mnie rozmowy, niezrozumiałe dla mnie gazety i radio, napisy na murach i transparentach, na towarach w sklepach i na wejściach do urzędów, wszędzie, wszędzie. Jakże chciałem napotkać wzrokiem jakąś znaną mi literę lub wyraz, zaczeplić się o nie, odetchnąć z ulgą, poczuć się swojsko, u siebie w domu – ale na próżno! Wszystko było nieczytelne, nieodgadnione.

Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem*, Znak, Kraków 2005, s. 60–66.

¹ Ideogram – umowny znak pisemny wyrażający określoną rzecz lub pojęcie, nieskładający się z liter.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 12.–16.

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska

Czas krawiec kulawy

Czas jak to Czas, krawiec kulawy,
z chińskim wąsem, suchotnik żwawy,
coraz to inne skrawki przed oczy mi kładzie,
spoczywające w ponurej szufladzie.
Czarne, bure, zielone i wesołe w kratki,
To zgrzebne szare płótno, to znów atlas gładki.

Raz – coś błysnęło jak złotem,
zamigotało zielonym klejnotem,
zatęczyło na zgięciu,
zachrząściło w dotknięciu...

Więc krzyknęłam: „Ach! Z tego, z tego chcę mieć suknię!”

Lecz Czas, jak to Czas, zły krawiec, tak pod wąsem fuknie:

„To sprzedane do nieba – cała sztuka –
szczęśliwy, kto ten skrawek widział – niech większego szczęścia nie szuka”.

– To rzekłszy, schował prędko próbkę do szuflady,

A mnie pokazał sukno barwy – czekolady. – –

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, *Czas krawiec kulawy* [w:] tejże, *Poezje*, Wydawnictwo Lubelskie,
Lublin 1986, s. 24.

Zadanie 12. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

12.1.	Tematem wiersza Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej jest przemijanie.	P	F
12.2.	Z wiersza Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej wynika, że w życiu nie można osiągnąć pełni szczęścia.	P	F

Zadanie 13. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Cytat *Czas jak to Czas, krawiec kulawy*, / z *chińskim wąsem, suchotnik żwawy* mówi o tym, że czas jest

- A. niedoskonały.
- B. zręczny.
- C. chytry.
- D. leniwy.

Zadanie 14. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród A lub B oraz C lub D.

We fragmencie *Czarne, bure, zielone i wesole w kratki, / To zgrzebne szare płótno, to znów atlas gładki* dominują A/B, które C/D opis.

A. epitety	C. dynamizują
B. porównania	D. uplastyczniają

Zadanie 15. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród A lub B oraz C lub D.

Wyraz *zateczyło* użyty w wierszu to A/B, który nadaje tekstowi C/D charakter.

A. archaizm	C. patetyczny
B. neologizm	D. urokliwy

Zadanie 16. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Pojęcia *czas* i *atlas* występują w sformułowaniu *szkoda czasu i atlasu*, które oznacza

- A. coś, co jest obecnie modne.
- B. czas, w którym dużo się dzieje.
- C. zdarzenia, rzeczy typowe dla danego okresu.
- D. rzecz lub zajęcie mało warte, którym nie warto poświęcać wysiłku.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 17.–21.

Mirosław Bańko

Dlaczego polskie myszy klikają po angielsku?

Gdy pod koniec lat 80. XX wieku myszy komputerowe pojawiły się w polskich domach, powstała potrzeba, aby nazwać dźwięk, jaki wydają ich klawisze. Z angielskim *click*, spolszczonym jako *klik*, rywalizowało kilka polskich onomatopei¹ – *mlask*, *tup*, *puk*, *stuk* i *pstryk*. Jak wiemy, *klik* tę rywalizację wygrało, mimo że początkowo było krytykowane przez językoznawców i przez miłośników komputerów. Dlaczego?

Odpowiedź kryje się głównie w korzystnej budowie słowa *klik*, harmonizującej z jego znaczeniem. Po pierwsze, wśród polskich słów zaczynających się na *kl-* jest kilkadziesiąt takich, które mają związek z dźwiękiem lub wydawaniem dźwięku, np. *klangor*, *klekot*, *klapać*, *klaskać*, *klakier*, *klarnet*, *klawesyn*, *klawikord*, *klakson*, *klawisz*. Po drugie, *klik* zawiera wysoką przednią samogłoskę *i*, która – jak wynika z badań nad psychologicznym odbiorem dźwięków mowy – kojarzona jest z małymi rozmiarami przedmiotu, wysokim dźwiękiem, szybkim ruchem, a także z jasnością, radością i pięknem. Po trzecie, zwarta spółgłoska *k*, otwierająca i zamykająca słowo *klik*, wskazuje, że oznaczany nim dźwięk ma wyraźne granice, tzn. powstaje i kończy się nagle. Trudno nie zgodzić się, że mysz komputerowa jest małym urządzeniem, jej wskaźnik na ekranie komputera jest jeszcze mniejszy i porusza się po ekranie szybko, a dźwięk powstający przy naciśnięciu klawisza myszy jest raczej wysoki niż niski, o wyraźnym początku i końcu. Trudno także zaprzeczyć, że używanie komputera – zwłaszcza do zabawy, jak na przełomie lat 80. i 90. – jest przyjemnym zajęciem, które poprawia nastrój i może sprawiać radość.

Polskie onomatopeje, którymi proponowano zastąpić słowo *klik*, mają mniej sugestywne brzmienie. *Mlask* pojawiło się przez pomyłkę, jako wynik błędnego przekładu, i choć było obecne w wielu książkach pewnego aktywnego wówczas tłumacza, wkrótce potem popadło w zapomnienie. *Tup* było, by tak rzec, za ciężkie jak na komputerową mysz. *Puk* miało kojarzyć się z pukaniem w komputerowe okienko, ale podobnie jak *stuk*, oparte na „dużej” i „ciężkiej” samogłosce *u*, miało niekorzystną strukturę dźwiękową. Najlepszym polskim odpowiednikiem angielskiego *click* byłoby na pewno *pstryk*, już wcześniej używane jako jego ekwiwalent² dla nazwania dźwięku migawki aparatu fotograficznego.

Jednak czy mysz – wówczas element nowoczesnej technologii – nie zasługiwała po prostu na to, aby jej dźwięk nazwać nowym słowem?

Mirosław Bańko, *Dlaczego polskie myszy klikają po angielsku? Słownik onomatopei, czyli wyrazów dźwięko- i ruchonaśladowczych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012, s. 113.

¹ Onomatopeja – wyraz dźwiękonaśladowczy.

² Ekwiwalent – równowartość, rzecz zawierająca w sobie wartość innej rzeczy.

Zadanie 17. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

17.1.	Głównym tematem artykułu Mirosława Bańki są rozważania nad współczesnym rozwojem technologicznym świata.	P	F
17.2.	Mirosław Bańko w swoim tekście omawia wpływ języka angielskiego na język polski.	P	F

Zadanie 18. (0–1)

Który z poniższych cytatów zawiera onomatopcję? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Oddzielili cię, syneczku, od snów, co jak motyl drżą.
- B. O szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny.
- C. Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie.
- D. Na pagórku niewielkim, we brzozowym gaju.

Zadanie 19. (0–1)

W którym słowniku sprawdzisz, jaki przymiotnik jest poprawnym uzupełnieniem wyrażenia _____ *jak mysz kościelna*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. W słowniku ortograficznym.
- B. W słowniku synonimów.
- C. W słowniku frazeologicznym.
- D. W słowniku terminów literackich.

Zadanie 20. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

20.1.	Użyty w tekście Mirosława Bańki wyraz <i>jednak</i> to partykuła komunikująca, że to, o czym mowa w zdaniu, jest niezgodne ze zdaniem poprzednim.	P	F
20.2.	<i>Mimo że</i> to spójnik wyrażający rozbieżność między tym, co się dzieje w rzeczywistości, a tym, czego się oczekiwało.	P	F

Zadanie 21. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród A lub B oraz C lub D.

Czasownik *poklikać* to A/B, który został utworzony za pomocą C/D.

- A. wyraz podstawowy
- B. wyraz pochodny
- C. przedrostka
- D. przyrostka

Zadanie 22. (0–10)

Czy możliwe jest szczęście bez przyjaźni? Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz swoje stanowisko. Argumenty zilustruj przykładami z literatury.

Pamiętaj, że twoja praca nie może być krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.

ZAPISZ ROZWIĄZANIE W KARCIE ROZWIĄZAŃ ZADAŃ OTWARTYCH!

